

PÄÄKIRJOITUS

Snellmanin valtiollisten ajatusten merkityksestä

Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen 'juuria' koskeva keskustelu on hajaantunut moniin eri suuntiin. Yksinkertaisin tarkastelutapa on tietenkin se, jossa pyritään menneitten aikojen tutkijoitten kirjoitusten esittelyyn sellaisenaan, eräänlaiseen tutkijaprofiilien rekonstruktioon. Paljon mielenkiintoisemmaksi tarkastelu tulee kuitenkin silloin, kun siinä pyritään yhdistämään aatehistoriallinen ja sosiaalhistoriallinen näkökulma tai kun aatehistoriallisia tutkimusmatkoja käytetään elävöittämään oman aikamme teoreettista keskustelua. Aate- ja sosiaalhistoriallisen näkökulman yhdistämisellä on mahdollista saada tietoa siitä, millä tavalla tutkimuksissa asetettavat ongelmat ja laaditut teoriat ovat olleet sidoksissa oman aikansa materiaaliin olosuhteisiin ja henkiseen ilmapiiriin sekä toisaalta tietoa siitä, mikä itse asiassa on ollut erilaisten tieteellisten teorioiden merkitys yhteiskunnassa.

Huomion kiinnittäminen tieteellisten teorioiden kehitykseen, eräänlainen geneettisen polveutumisen selvittäminen, saattaa niin ikään olla hyödyllistä askartelua. Se avartaa näkökulmaamme siitä, mikä on tiedon kumulatiivisen kasvun ja toisaalta erilaisten paradigmojen tai koulukuntien välisen kilpailun osuus tieteen kehityksessä.

Valtioon kohdistuvassa tutkimuksessa on selvästi havaittavissa sellaista koulukuntien välistä kilpailua ja vuorottelua, joka muistuttaa dialektista kehitystä. 1940—50-lukujen vaihe oli eräänlaista kieltämisen aikaa. Silloin kiellettiin valtion käsitteeseen kohdistuvan tutkimuksen mielekkyys, korostettiin tällaisen tutkimuksen metafyyssisyyttä ja hyödyttömyyttä, luovuttiin valtion käsitteestä ja suunnattiin tutkimus valtiollisiin ilmiöihin. Viime vuosien keskustelussa taas on ollut selvästi kieltämisen kieltämisen tuntua. Valtion käsitteen hylkäämisen on väitetty johtaneen siihen, että tutkimuksessa ei aina nähdä »met-sää pulta». On alettu korostaa valtion roolin tutkimisen tärkeyttä, jolloin valtion käsite on uudelleen tullut tärkeäksi politiikan tutkimuksessa. Tämä ei tietenkään merkitse sitä, että haluttaisiin palata takaisin ns. vanhaan valtiooppiin vaan sitä, että oman aikamme politiikan tutkimuksen puutteellisuuksien arvioinnin katsotaan edellyttävän myös vanhan valtio-opin tuntemusta. Palataan siis menneisyyteen hakemaan vauhtia oman aikamme teoreettisen keskustelun elävöittämiseksi.

Politiikka-lehti jatkaa tässä numerossa politiikan tutkimuksen juurien penkomista. Tämä numero on eräänlainen *Snellman-teemanumero*, jonka aineisto, siltä osin kuin se liittyy mainittuun teemaan, on peräisin Turussa 12.—13. 5. 1976 pidetystä Snellman-symposiumista. Symposiumin järjesti Turun yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan eräiden nuorempien opettajien perustama informaalinen yhteisö, J. V. Snellman-Seura, jonka nimi on valittu osittain

leikkimielellä, mutta vain osittain. Yhdistyksen jäsenet ovat vakuuttuneita, että Snellmanin aatteellisella perinnöllä on edelleenkin oma merkityksensä suomalaisessa yhteiskunnassa. Juuri tämän ajatuksen innoittamana järjestettiin myös mainittu Snellmanin syntymän 170-vuotispäivänä pidetty symposiumi.

Juha Mannisen artikkelin aiheena on Hegelin ja Snellmanin yhteiskunnallis-poliittisten katsomusten erot. Manninen korostaa erityisesti, että Snellmania ei voida täysin ymmärtää, ellei tarkastella samanaikaisesti hänen molempia pääteoksiaan, *Versuch einer spekulativen Entwicklung der Idee der Persönlichkeit*, Tübingen 1841, ja *Läran om staten*, Stockholm 1842. Jälkimmäiseen teokseen sisältyvät spekulatiiviset oletukset on näet kehitelty ja esitelty jo edellisessä teoksessa. Manninen katsoo Snellmanin eräissä kysymyksissä tulevan lähelle historiallista koulukuntaa, ja että hänen filosofiaansa sisältyy joitakin »positivistisia» piirteitä.

Juha Manninen on valmistanut lehteen myös toisen artikkelin. Tämä on suomennos nimimerkki »F»:n *Freja*-lehteen vuonna 1840 kirjoittamasta artikkelista *Kaupppolitiikan kysymyksiä*, jota ei ole sisällytetty mihinkään Snellmanin tuotannosta laadittuun kokoomateokseen, mutta jota Manninen lähdekriittisten arvioittensa perusteella pitää Snellmanin kirjoittamana. Artikkelit esitellään nyt siis ensimmäisen kerran suomalaiselle yleisölle, ja se on varustettu Juha Mannisen saatesanoilla ja kommenteilla.

Esko Antola kiinnittää artikkelissaan huomiota niihin yhtymäkohtiin, joita on Snellmanin esittämien, pienten valtioiden asemaan koskevien kannanottojen ja Suomen nykyisen ulkopolitiikan välillä. Snellman näkee kansainvälisen järjestelmän voimatasapainona, jossa pienet kansat voivat säilyä vain realistista politiikkaa harjoittamalla.

Lauri Mehtonen esittelee artikkelissaan Hegelin filosofista tutkimusmetodia. Erityisesti hän kiinnittää huomiota filosofian ja erityistieteiden erilaiseen asemaan Hegelin filosofiassa. Artikkelissa ei nimenomaisesti tarkastella Snellmania, mutta Hegelin filosofiaan tutustuminen on joka tapauksessa tarpeellista Snellmanin ajatusten ymmärtämiseksi.

Artikkelikokoelman alkuun on sijoitettu allekirjoittaneen laatima Snellmanin valtioteorian esittely.

Turussa 8. päivänä syyskuuta 1976

Heikki Paloheimo